

Förbud mot marknadshandel

TOMERs massiva motstånd har räddat många knallars affärer

*Det är inte första gången TOMER tar strid – och vinner.
Annars hade, i värsta fall, den ambulerande handeln varit totalförbjuden.
Attackerna i början av 1980-talet satte knallarnas
nybildade organisation på hårda prov.*

KAMPEN MOT LAGFÖRSLAGET om totalförbud mot upplåtande av mark för "tillfällig handel", som myndigheterna då benämnde torg- och marknadshandel, blev något av ett elddop för TOMER. "Därför KNALLAR kanske detta är det sista året som vi kan och får bedriva vår verksamhet. Vi måste därför redan i dag ta itu med det mörka orosmoln som tornar upp sig på vår framtids himmel", skrev exempelvis Johnny Pragt, TOMERs ordförande och ansvarig utgivare för Torg- och Marknadsnytt, i sin ledare i nummer 1/1982.

Press från fasta handeln

Pressade av den bofasta handeln hotade många kommuner i landet också att helt stänga eller kraftigt reglera torg-handeln. Ett flertal anmäldes av TOMER till Näringsfrihetsombudsmannen, NO, som i början av 1983 gav föreningen rätt. "Torghandeln ska fritt få konkurrera med den etablerade handeln", beslöt NO och gav kommunerna en knäpp på näsan.

Knappt hade man andats ut förrän nästa sjuk av orosmoln tornade upp sig i horisonten. Nu gällde det en ny ordningslag som skulle ersätta den allmänna ordningsstadgan. Redan 1977 hade regeringen tillsatt en utredning för att se över den allmänna ordningsstadgan. I den föreslogs att kommunerna skulle få rätt att bestämma över

såväl varusortimentet på torgen som vilka tider handeln skulle få bedrivas. Torghandelns rättsligt sett starka ställning skulle därmed bli kraftigt försvagad.

Detta hot sysselsatte TOMER i mitten av 1980-talet. Och resultatet blev att man lyckades stoppa såväl en planerad begränsning av varusortimentet på torgen som de inskränkningar många kommuner hade på programmet. Förslaget lades i malpåse. Istället började nu staten utreda den "tillfälliga handeln". Enligt en lag från 1975 fick tillfällig handel bara bedrivas efter särskilt tillstånd från markägare, polis och länsstyrelse. Bara livsmedel, blommor och inhemsk hemslöjd var undantaget.

TOMER agerade i slutet av 1980-talet mot sortimentsbegränsning och för fri konkurrens. Något som också satte spår hos lagstiftarnas pennor i "lag om tillfällig handel" som trädde i kraft den 1 april 1991. Denna avreglering av den tillfälliga handeln var en seger för knallarna. Även om det fortfarande krävdes tillstånd från polis och markägare för ambulerande handel släpptes den i praktiken fri på allmän plats. För knallarnas del infördes skyldigheten att med skyltar eller dylikt visa vilka man var.

Redan året därpå togs frågan om en ny ordningslag upp igen. Men denna gång fanns inte längre någon sor-

timentsbegränsning med i förslaget. Även därvidlag hade TOMERs arbete burit frukt. Men inte heller myndigheterna låg på latsidan. En ny utredning, skatteflytkommittén, hade fått till uppgift att stävja den förmodat usla skattemoralen inom den ambulerande handeln. Och i betänkande 1997 föreslogs bland annat att kommuner och marknadsarrangörer skulle tvingas begära in F-skattebevis från försäljarna. Något som TOMER med sin stridbare dåvarande ordförande Gilbert Rylander starkt motsatte sig.

I branschsaneringsutredningen, med landshövding Ulf Adelson i spetsen, som tillsattes samma år dök ytterligare en stridsfråga upp – obligatoriska kassaregister. Utredningen föreslog att dessa skulle införas i hela kontantbranschen. Myndigheter skulle också kunna begära legitimation av knallarna.

TOMERs motstånd gav resultat. Men båda förslagen föll. TOMERs motstånd illustreras i ett stort antal artiklar och ledare i Torg- och Marknadsnytt. Exempelvis ledaren med rubriken "Orealistiskt krav på kassaregister", signerad Stig Wiklund i nr 1/1998.

Det blev inga kassaregister den gången – heller.

Jan Söderlind